

Олена Драган

Генеральна прокуратура України

СПЛАТА ПРОКУРОРОМ АВАНСОВОГО ВНЕСКУ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ТА СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Olena Dragan

Prosecutor General's Office of Ukraine

PROSECUTOR'S ADVANCE PAYMENT IN EXECUTIVE PROCEEDINGS: ANALYSIS OF LEGISLATION AND COURT PRACTICE

The article deals with the issues of the advance payment by the prosecution authorities when the court decisions, taken by the claims of the prosecutors, are sending for the execution. The provisions of Article 26 of the Law of Ukraine "On Executive Proceedings" regarding the exemption from advance payment are analyzed and the categories of decisions, bodies and persons, who don't pay the advance payment, are presented in two tables. Examples of the recent conclusions of the Supreme Court are given that the advance payment must be paid not by the prosecutor, but by the claimant. According to the judgments of the European Court of Human Rights, it is indicated that the enforcement of a court decision should not depend on the expression of the claimant.

Keywords: prosecutor, advance payment, representing interests of the state by prosecutors, enforcement of court decisions.

Постановка проблеми. Згідно із ст. 131-1 Конституції України в Україні діє прокуратура, яка здійснює зокрема представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом¹.

Статтею 23 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 № 1697-VII (п. 6 ч. 1 ст. 23) передбачено, що органи прокуратури беруть участь у виконавчому провадженні при виконанні рішень у справі, в якій прокурором здійснювалось представництво в суді².

В Україні спеціальним законом, що регулює порядок вчинення виконавчих дій є Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII (далі – Закон)³. З метою мінімізації бюджетних витрат на проведення виконавчих дій законодавцем передбачено обов'язкове авансування стягувачем витрат на вчинення виконавчих дій. І це є однією з новел Закону, оскільки вимоги, що стягувач додає до заяви про примусове виконання рішення квитанцію про сплату авансового внеску положення ніє містили.

Метою статті є дослідження питання сплати авансового внеску у разі звернення прокурором виконавчого документа до примусового виконання рішення; виокремлення питань, які виникають у практичній діяльності, а також формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання повноважень прокурора у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ураховуючи, що норма щодо сплати стягувачем авансового внеску з'явилась у законодавстві у жовтні 2016 року, відповідні наукові дослідження з питання його сплати органами прокуратури не проводились. Разом з тим, наявна на даний час неоднакова судова практика викликає потребу в дослідженні цього питання.

¹ Конституція України 1996 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 30, 141.

² Закон про прокуратуру 2014 (Верховна Рада України) *Відомості Верховної Ради України*, 2015, 2-3, 12.

³ Закон про виконавче провадження 2016 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>>.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до частин 1 та 2 ст. 26 Закону, виконавець розпочинає примусове виконання рішення на підставі виконавчого документа, зазначеного у статті 3 цього Закону: 1) за заявою стягувача про примусове виконання рішення; 2) за **заявою прокурора** у разі представництва інтересів громадянина або держави в суді (курсивом виділено автором); 3) якщо виконавчий документ надійшов від суду у випадках, передбачених законом; 4) якщо виконавчий документ надійшов від суду на підставі ухвали про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду (суду іноземної держави, інших компетентних органів іноземної держави, до повноважень яких належить розгляд цивільних чи господарських справ, іноземних чи міжнародних арбітражів) у порядку, встановленому законом; 5) у разі якщо виконавчий документ надійшов від Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

До заяви про примусове виконання рішення стягувач додає квитанцію про сплату авансового внеску в розмірі 2 відсотків суми, що підлягає стягненню, але не більше 10 мінімальних розмірів заробітної плати (з 01.01.2019 – 41730 грн), а за рішенням немайнового характеру – у розмірі одного мінімального розміру заробітної плати з боржника – фізичної особи та в розмірі двох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника – юридичної особи.

У разі порушення стягувачем вказаного обов'язку для нього наступають негативні наслідки у разі якщо стягувач:

– не надав підтвердження сплати авансового внеску при поданні виконавцеві виконавчого документа, то такий виконавчий документ повертається стягувачу без прийняття до виконання згідно п. 8 ч. 4 ст. 4 Закону;

– не здійснив авансування витрат виконавчого провадження, передбачених ст. 43 цього Закону, виконавчий документ також повертається стягувачу без подальшого виконання згідно п. 4 ч. 1 ст. 37 Закону.

Водночас ч. 2 ст. 26 Закону встановлено виключний перелік категорій рішень, а також органів та осіб, які звільняються від сплати авансового внеску.

Від сплати авансового внеску звільняються стягувачі за рішеннями про:

- стягнення заробітної плати, поновлення на роботі та за іншими вимогами, що впливають із трудових правовідносин;
- обчислення, призначення, перерахунків, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг;
- відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи;
- стягнення аліментів, заборгованості зі сплати аліментів, додаткових витрат на дитину, неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, суми індексації аліментів, встановлення побачення з дитиною або усунення перешкод у побаченні з дитиною;
- відшкодування майнової та/або моральної шкоди, завданої внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

Перелік осіб та органів, які звільняються від сплати авансового внеску

- державні органи
- інваліди війни
- інваліди I та II груп
- законні представники дітей-інвалідів і недієздатних інвалідів I та II груп
- громадяни, віднесені до категорій 1 та 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

Крім того, не сплачується авансовий внесок у разі виконання рішення Європейського суду з прав людини (абз. 9 ч. 2 ст. 26 Закону).

При цьому органи прокуратури України чітко не визначені у цьому переліку. Проте вони є державним органом і тому вважаємо, що на них розповсюджується норма щодо звільнення від сплати авансового внеску, на що вказувалось автором статті у 2017 році, коли на практиці тільки почали виникати питання щодо необхідності сплати авансового внеску і за позовами прокурорів¹.

¹ Драган, О.В. (2017). Сплата органами прокуратури України авансового внеску при зверненні судових рішень до примусового виконання. *Вісник Національної академії прокуратури України*, 3 (49), 27.

У відповідності до пункту 3 Розділу III Інструкції з організації примусового виконання рішень затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 р. №512/5 (в редакції наказу Міністерства юстиції України від 29.09.2016 р. №2832/5) заява про примусове виконання рішення подається до органу державної виконавчої служби або приватного виконавця у письмовій формі разом із оригіналом (дублікатом) виконавчого документа та квитанцією про сплату авансового внеску, крім випадків, коли стягувач звільняється від сплати авансового внеску відповідно до частини другої статті 26 Закону та у разі виконання рішення Європейського суду з прав людини. До заяви про примусове виконання рішення, яка подається представником стягувача, додається документ, що підтверджує його повноваження. На кожен поданий на примусове виконання виконавчий документ стягувачем подається окрема заява про примусове виконання рішення¹.

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону державний виконавець розпочинає примусове виконання рішення на підставі виконавчого документа за заявою прокурора у разі представництва інтересів громадянина або держави в суді.

Питання – який саме прокурор має право подати заяву про примусове виконання виконавчого документа – тільки той, який здійснював представництво в суді у відповідній справі, чи будь-який прокурор – стало предметом розгляду Верховного Суду 04.07.2018 (справа № 925/39/14). Суд, зокрема, зазначив, що відповідно до статті 1 Закону України «Про прокуратуру» прокуратура України становить єдину систему, яка у порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Єдність системи прокуратури України забезпечується єдиним статусом прокурорів. Згідно із ст. 7 цього Закону систему прокуратури України становлять органи прокуратури, зокрема такі як, Генеральна прокуратура України, регіональні прокуратури, місцеві прокуратури².

Відповідно до частини 5 статті 7 Закону України «Про прокуратуру» єдність системи прокуратури України забезпечується :

- єдиними засадами організації та діяльності прокуратури;
- єдиним статусом прокурорів;
- єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів;
- фінансуванням прокуратури виключно з Державного бюджету України;
- вирішенням питань внутрішньої діяльності прокуратури органами прокурорського самоврядування.

Згідно ч. 2 ст. 15 цього Закону прокурори в Україні мають єдиний статус незалежно від місця прокуратури в системі прокуратури України чи адміністративної посади, яку прокурор обіймає в прокуратурі. Підводячи підсумок, Верховний Суд наголосив, що до органу державної виконавчої служби має право подати заяву про примусове виконання виконавчого документа будь-який прокурор, а не тільки прокурор, який здійснював представництво в суді у відповідній справі³.

Відповідно до ч. 3 ст. 15 Закону за рішеннями про стягнення в дохід держави коштів або вчинення інших дій на користь чи в інтересах держави, що приймаються судами у справах, які розглядаються в порядку цивільного, адміністративного та господарського судочинства, стягувачем виступає державний орган, за позовом якого судом прийнято відповідне рішення. Так, наприклад, за заявою прокурора 16.04.2018 Ірпінським міським відділом державної виконавчої служби у Київській області відкрито виконавче провадження щодо виконання наказу господарського суду Київської області у справі № 911/3306/17 про витребування на користь держави в особі Кабінету Міністрів України земельної ділянки лісового фонду вартістю майже 100 тис. грн. Оскільки Кабінет Міністрів України є державним органом в розумінні ч. 1 ст. 26 Закону авансовий внесок прокурором

¹ Інструкція з організації примусового виконання рішень (Міністерство юстиції України) Офіційний сайт Верховної Ради України. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12>>.

² Постанова у справі № 925/39/14, 2018 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75082309>>.

³ Постанова у справі № 925/39/14, 2018 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75082309>>.

не сплачувався¹.

Разом з тим, розглядаючи 10.01.2019 справу № 690/8/15-ц, в якій до виконання звернуто виконавчий лист банком, 99,9 % статутного капіталу якого належить державі Україна в особі Міністерства фінансів України, Верховний Суд вказав, що авансовий внесок повинен сплачуватись стягувачем – банківською установою. При цьому Суд зазначив, що «...орган державної влади – це елемент механізму держави, який виконує її певні функції, а банк який володіє або який створила держава, є її органом, що втілює в життя ту чи іншу функцію держави»². І за таких обставин підстав для звільнення банку від сплати авансового платежу у порядку Закону України «Про виконавче провадження» немає.

На практиці ми спостерігаємо непоодинокі факти повернення державними виконавцями до органів прокуратури без виконання виконавчих документів у зв'язку з несплатою авансового внеску стягувачем, які уподальшому оскаржуються прокурорами до суду. Суди, в свою чергу, розглядаючи такі справи, зазначають, що прокурор, як учасник виконавчого провадження, звільняється від сплати авансового внеску у порядку абз. 8 ч. 2 ст. 26 Закону у разі звернення до державної виконавчої служби з метою примусового виконання судового рішення про стягнення коштів на користь, зокрема, держави в особі відповідного державного органу³.

Так, Верховний Суд 06.08.2018 у справі № 905/258/15 зазначив, що за приписами статті 26 Закону України "Про виконавче провадження" платниками авансового внеску є саме стягувачі, а сама по собі обставина подання наказу для виконання до державної виконавчої служби не наділяє прокурора статусом стягувача в розумінні статті 15 вказаного Закону та, відповідно, не дає підстав для звільнення від сплати авансового внеску у даному випадку. Оскільки стягувачем за наказом є міська рада, яке не є державним органом, а за організаційно-правовою формою є органом місцевого самоврядування, тому у відповідності до вимог Закону України "Про виконавче провадження" зобов'язана сплачувати авансовий внесок. І звертаючись із заявою про відкриття виконавчого провадження прокурор повинен до такої заяви долучити документ про сплату стягувачем авансового внеску⁴. Окрім того, суд зазначив, що відповідно до статті 5 Конституції України народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. З цього конституційного положення у системному взаємозв'язку з положеннями статті 6 Конституції України про те, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, впливає на органи місцевого самоврядування не є органами державної влади, а місцеве самоврядування слід розглядати як форму здійснення народом влади, яка визнається і гарантується в Україні (рішення Конституційного Суду України від 26.03.2002 у справі № 6-рп/2002)⁵.

Відмова державного виконавця прийняти до виконання виконавчі документи без сплати органами прокуратури авансового внеску унеможливорює виконання постановленого в інтересах держави рішення суду, обов'язковість якого закріплена у Конституції України, міжнародному законодавстві як гарантія реалізації принципу верховенства права. Чому ми маємо такі факти? Звернемось до повноважень прокурора, передбачених законодавством. На відміну від інших державних органів, представництво державних інтересів, що передбачає обов'язкове звернення до суду, є конституційною функцією органів прокуратури. Підставами для здійснення органами прокуратури конституційної функції представництва відповідно до ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» є порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу. Якщо відповідним органом не вчинено дій

¹ Рішення у справі № 911/3306/17, 2018 (Господарський суд Київської області). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71797622>>.

² Рішення у справі № 690/8/15-ц, 2019 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79161644>>.

³ Рішення у справі № 690/8/15-ц, 2019 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79161644>>.

⁴ Рішення у справі № 905/258/15, 2018 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75770695>>.

⁵ Рішення у справі № 6-рп/2002 (Конституційний суд України). <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-02>>.

для захисту інтересів держави, у зв'язку з чим прокурором подано позов до суду, то неможливо очікувати вжиття ним заходів для виконання судового рішення.

Органи прокуратури здійснюючи функцію представництва інтересів держави на стадії виконання рішення судів не можуть залежати від бездіяльності стягувачів у виконавчому провадженні, оскільки це призведе до неможливості виконання судових рішень. Як приклад, тривалий час залишається невиконаним судове рішення за позовом прокурора про стягнення на користь управління міської ради з ТОВ заборгованості на суму понад 1,3 млн. грн, оскільки державним виконавцем одного з відділів ДВС м. Кропивницький виконавчий документ 01.03.2017 повернуто прокурору без прийняття до виконання у зв'язку із несплатою авансового внеску. Дії державного виконавця оскаржено прокурором до суду. Постановою Верховного Суду від 11.04.2018 № 17/36 касаційну скаргу прокурора відхилено. Суд дійшов висновку, що міська рада не є державним органом, тому до заяви про відкриття виконавчого провадження прокурор повинен долучити документ про сплату авансового внеску¹. Вже майже рік, незважаючи на листи прокурора, міська рада не сплачує авансовий внесок. Як наслідок, виконавче провадження не відкрито, судові рішення не виконано та 1,3 млн. грн. до цього часу не повернуто до місцевого бюджету.

За висновками Європейського суду з прав людини, невиконання судових рішень, їх тривале виконання є порушенням п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод – право на справедливий суд.

Відповідно до статті 17 Закону України "Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини" суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права.

У справі "Глоба проти України" Суд зазначає, що саме на державу покладається обов'язок вжиття в межах її компетенції усіх необхідних кроків для того, щоб виконати остаточне рішення суду та, діючи таким чином, забезпечити ефективне залучення усього її апарату. Не зробивши цього, вона не виконає вимоги, що містяться у пункті 1 статті 6 Конвенції². Насамкінець, Суд повторює, що сама природа виконавчого провадження вимагає оперативності (рішення у справі "Comingersoll S.A." проти Португалії)³. Суд повторює, що пункт 1 статті 6 Конвенції, *inter alia*, захищає виконання остаточних судових рішень, які у державах, що визнали верховенство права, не можуть залишатися невиконаними на шкоду одній зі сторін. Відповідно виконання судового рішення не можна перешкоджати, відмовляти у виконанні або надмірно його затримувати (наприклад, рішення від 19 березня 1997 року у справі "Горнсбі проти Греції" (Hornsby v. Greece), (п. 40)⁴; рішення у справі «Бурдов проти Росії» (Burdov v. Russia) (п. 34)⁵ та рішення від 6 березня 2003 року у справі «Ясїнієне проти Литви» (п. 27)⁶. Держава зобов'язана організувати систему виконання судових рішень, яка буде ефективною як за законодавством, так і на практиці (рішення від 7 червня 2005 року у справі "Фуклев проти України" (Fuklev v. Ukraine), (п. 84)⁷.

Розглядаючи справу № 916/4106/14 від 30 серпня 2018 року Верховний Суд, посилаючись на практику ЄСПЛ, зокрема зазначив, що встановлена обов'язковість судового рішення, яке набрало законно сили, не дає підстав для висновку про можливість ставити його виконання в залежність від волевиявлення боржника або будь-яких інших осіб (підкреслено автором статті) на вчинення чи не вчинення дій щодо його виконання, оскільки це б нівелювало значення самого права звернення до суду як засобу захисту та забезпечення реального відновлення порушених прав та інтересів⁸.

Тому прокурори продовжують оскаржувати дії державних виконавців, сподіваючись, що Верховний Суд поставить крапку у цьому питанні, оскільки на даний час негативні для прокурорів

¹ Рішення у справі № 17/36, 2018 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73410597>>.

² Globa v. Ukraine no. 15729/07, ECHR 2007-II.

³ Comingersoll S.A. v. Portugal, no. 35382/97, п. 23, ECHR 2000-IV.

⁴ Hornsby v. Greece, no. 18357/91, 1997-II.

⁵ Burdov v. Russia, no. 59498/00, п. 34, ECHR 2002-III.

⁶ Jasinienu v. Latvia, no. 41510/98, п. 27, ECHR 2003-II.

⁷ Valeriy Fuklev v. Ukraine, no. 71186/01, ECHR 2014-II.

⁸ Рішення у справі № 916/4106/14, 2018 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76156163>>.

рішення прийнято Касаційним господарським судом і відсутня позиція Касаційного цивільного суду. Відповідно до ч. 2 ст. 293 ГПК, ч. 4 ст. 394 ЦПК та ч. 3 ст. 333 КАС: «Суд відмовляє у відкритті касаційного провадження з перегляду ухвали про повернення заяви позивачеві (заявникові), про розгляд скарг на дії (бездіяльність) органів державної виконавчої служби, приватного виконавця, якщо рішення касаційного суду за наслідками розгляду такої скарги не має значення для формування єдиної правозастосовчої практики».

Так, Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду ухвалою від 23.09.2018 у справі № 554/10398/16-ц відмовив у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою прокурора саме у зв'язку з тим, що рішення касаційного суду за наслідками розгляду такої скарги не має значення для формування єдиної правозастосовчої практики¹.

У цій справі апеляційний суд скасував ухвалу суду першої інстанції, відмовив у задоволенні скарги прокурора у зв'язку з тим, що прокурором разом із заявою про відкриття виконавчого провадження не надано документ про сплату авансового внеску міською радою, яка не є державним органом, а тому на неї не поширюється ч. 2 ст. 26 Закону.

Разом з тим, існує інша позиція Верховного Суду з аналогічного питання, так ухвалою Верховного Суду у складі вже іншої колегії суддів Касаційного цивільного суду від 25.01.2019 у справі № 454/1450/17 відкрито касаційне провадження у справі з приводу оскарження дій державного виконавця щодо повернення виконавчого документу у зв'язку з несплатою авансового внеску міською радою².

Таким чином, можна сподіватися, що Верховний Суд сформує обґрунтовану правову позицію щодо застосування конкретної норми матеріального права – сплати прокурором авансового внеску.

Висновки. Вирішенням питання, яке полягає у неоднозначному тлумаченні норми права та, як наслідок, поверненні державними виконавцями виконавчих документів без прийняття до виконання у зв'язку з несплатою прокурорами авансового внеску, може бути внесення до ст. 26 Закону України «Про виконавче провадження» норми наступного змісту: «У разі звернення до примусового виконання судових рішень, постановлених у справах, де прокурорами здійснювалось представництво інтересів держави у суд, авансовий внесок органами прокуратури не сплачується». А також внесення змін до частини 2 статті 26 вказаного Закону, а саме, після слів «...державні органи» додати слова «...та органи місцевого самоврядування...».

References:

1. Drahan, O.V. (2017). Splat orhanamy prokuratury Ukrainy avansovoho vnesku pry zvernenni sudovykh rishen do prymusovoho vykonannya [Payment by the organs of the prosecutors office of Ukraine of an advance payment when applying for enforcement of decisions to enforcement]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of Public Prosecutor of Ukraine], no. 3 (49), 27. [in Ukrainian].
1. *Zakon pro vykonavche provadzhennia 2016* [Law on Enforcement Proceedings] (Verkhovna Rada of Ukraine). *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>>. [in Ukrainian].
2. *Zakon pro prokuraturu 2014* [Law on the prosecutors office] (Verkhovna Rada of Ukraine). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Supreme Council of Ukraine], 2015, no. 2-3, 12. [in Ukrainian].
3. *Instruktsiia z orhanizatsii prymusovoho vykonannia rishen* [Instructions on how to enforce decisions] (Ministry of Justice of Ukraine). *Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12>>. [in Ukrainian].
4. *Konstitutsiia Ukrainy 1996* [Constitution of Ukraine] (Verkhovna Rada of Ukraine). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Supreme Council of Ukraine], no. 30, 141. [in Ukrainian].
5. *Postanova u spravi № 925/39/14, 2018* (Supreme Court of Ukraine). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions]. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75082309>>. [in Ukrainian].

¹ Ухвала у справі № 554/10398/16-ц, 2018 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76053976>>.

² Ухвала у справі № 454/1450/17, 2019 (Верховний Суд України). Єдиний державний реєстр судових рішень. <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79439556>>.

6. *Rishennia u spravi № 17/36, 2018* [Judgment in case no. 17/36] (Supreme Court of Ukraine). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions].
<<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73410597>>. [in Ukrainian].
7. *Rishennia u spravi № 690/8/15-ts, 2019* [The decision in case number 690/8/15-ts] (Supreme Court of Ukraine). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions].
<<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79161644>>. [in Ukrainian].
8. *Rishennia u spravi № 6-rp/2002* [Decision No. 6-rp / 2002] (Constitutional Court of Ukraine).
<<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-02>>. [in Ukrainian].
9. *Rishennia u spravi № 905/258/15, 2018* [The decision in case number 905/258/15] (Supreme Court of Ukraine). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions].
<<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75770695>>. [in Ukrainian].
10. *Rishennia u spravi № 911/3306/17, 2018* [The decision in case number 911/3306/17] (Economic Court of Kyiv region). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions].
<<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71797622>>. [in Ukrainian].
11. *Rishennia u spravi № 916/4106/14, 2018* [The decision in case number 916/4106/14] (Supreme Court of Ukraine). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions].
<<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76156163>>. [in Ukrainian].
12. *Ukhvala u spravi № 454/1450/17, 2019* [The decision in case 454/1450/17] (Supreme Court of Ukraine). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions].
<<http://reyestr.court.gov.ua/Review/79439556>>. [in Ukrainian].
13. *Ukhvala u spravi № 554/10398/16-ts, 2018* [The decision in case number 554/10398/16-t] (Supreme Court of Ukraine). *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [The only state register of court decisions].
<<http://reyestr.court.gov.ua/Review/76053976>>. [in Ukrainian].
14. *Burdov v. Russia*, no. 59498/00, п. 34, ECHR 2002-III. [in English].
15. *Comingersoll S.A. v. Portugal*, no. 35382/97, п. 23, ECHR 2000-IV. [in English].
16. *Globa v. Ukraine*, no. 15729/07, ECHR 2007-II. [in English].
17. *Hornsby v. Greece*, no. 18357/91, 1997-II. [in English].
18. *Jasinuenu v. Latvia*, no. 41510/98, п. 27, ECHR 2003-II. [in English].
19. *Valeriy Fuklev v. Ukraine*, no. 71186/01, ECHR 2014-II. [in English].